

Hacettepe Üniversitesi
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü

**CUMHURİYET
TARİHİ
ARAŞTIRMALARI
DERGİSİ**

Yıl 3 . Sayı 6. Güz 2007

Halkevlerinin Köycülük Şubesi Faaliyetleri ve Sivas Halkevi Örneği

Selçuk DUMAN

Gaziosmanpaşa Üniversitesi

DUMAN, Selçuk, Halkevlerinin Köycülük Şubesi Faaliyetleri ve Sivas Halkevi Örneği. *CTAD* Yıl 3, Sayı 6 (Güz 2007), 157-182.

Bu makalemizde; Türkiye Cumhuriyeti'nin gelişim sürecinde kurulan ve Atatürk ilke ve inkılâplarının uygulanmasında bir misyon yüklenen Halkevlerinin köycülük şubesi faaliyetleri "faaliyet raporları" kapsamında verilip, "Sivas Halkevi Köycülük Şubesi" faaliyetleri incelenmiştir. Çalışmamızda temel kaynak olarak Sivas Halkevi *Ortayayla* ve *Dört Eylül* dergileri ile Sivas'ın o dönemde yayımlanan gazeteleri esas alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halkevi, Sivas, Köycülük, *Ortayayla*, *Dört Eylül*.

DUMAN, Selçuk, Activities of the Village Office of People's Houses and Sivas People's House. *CTAD* Year 3, Number 6 (Fall 2007), 157-182.

The Village Office activities of Sivas People's House, which was established during the developing process of Turkish Republic and had a mission to put into practise Atatürk's principles and revolutions, is studied in our article in the scope of "reports" of Sivas People's House's published in "*Ortayayla*" and "*Dört Eylül*" journals and the newspapers of Sivas.

Key Words: People's Houses, Sivas People's House, Turkish Village, *Ortayayla*, *Dört Eylül*.

Giriş

Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ve Cumhuriyet'in ilânı ile birlikte her alanda büyük inkılâplar gerçekleştirilmişti. Büyük Nutuk'ta vatanı ve Cumhuriyet'i gençliğe emanet eden Atatürk, bu görevi yerine getirebilecek bir gençliğin o tarihte henüz yetişmemiş olduğunu bilmekteydi. Çünkü 1927'lere gelindiğinde yapılan reformları anlayıp benimseyenler büyük çoğunlukla orta yaş grubundaki aydın ve milliyetçi kadroydu.

Cumhuriyet'i devralacak nesiller henüz çocuk yaştaydı. O hâlde yapılacak iş, Türk Milleti için sorun uygar olmak değil, yeni bir uygarlık yaratmaktır.

Atatürk'ün uygarlık anlayışı bu prensip üzerine kurulmuştu.¹ Bu uygarlığa ulaşmak isteyen Osmanlı aydınları bunu yenileşme hareketleri ile gerçekleştirmek isteseler de tam manası ile bir millî bütünlük ve ortak hareket noktası yakalayamamışlar veya yenileşme hareketlerinin ortak eksikliklerinden birisi olan “halka inme”yi ve “halkla bütünleşme”yi gerçekleştirememişlerdi. Osmanlı devletinin son döneminde kültürel ve millî birlik sağlamayı amaçlayan cemiyetler kurulmuştu. Bunlardan en bilineni *Türk Ocakları*'dır.²

Türk Ocağı, II. Meşrutiyet devrinde (1908-1923) Türk milliyetçi kuruluşların en büyüğü, en tanınmış ve en uzun ömürlüsüdür. Türk Ocağı II. Meşrutiyette kuruluş sırasına göre Türk Derneği (Kasım 1908) ve Türk Yurdu (Ağustos 1911) isimli ve aynı görüşleri benimseyip savunan milliyetçi derneklerin üçüncüsüdür. Türk Derneği yerini Türk Yurdu'na Türk Yurdu da Türk Ocağına bırakmıştır.³ Türk Ocakları, Osmanlı Devleti'nin son yıllarıyla Millî Mücadele döneminde ve Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türk fikir ve toplum hayatında önemli roller oynamış gönüllü bir kuruluştur.⁴

Tüzüğüne göre gayesi Türklerin millî terbiyesi ile ilmî sosyal ve iktisadî seviyelerinin yükseltilmesi ve Türk dilinin geliştirilmesi olan ve siyasetle uğraşmayı reddeden Türk Ocağı I. Dünya Savaşı ve Mütareke döneminde zaman zaman siyasî eylemlere de girmek zorunda kalmıştır.⁵ Millî Mücadele'nin başarıyla sonuçlanmasından sonra Mustafa Kemal Paşa, Meşrutiyette milliyetçi, halkçı ve medeniyetçi fikirleri savunan, Türk aydınlarını ve gençliği çatısı altında toplayan, ve Mütareke döneminde millî uyanışı sağlamada büyük yararlılıkları görülen Türk Ocaklarını, maddî ve manevî yönden destekleyerek Ocaklar vasıtasıyla çağdaş Türkiye ülküsünün halk arasında yayılmasını amaçlamıştır.⁶

Türk Ocaklarının siyasî bir güç şeklinde Cumhuriyet Halk Fırkasının karşısına çıkabileceği endişesi Ocaklar'ın kapatılma kararının alınmasında etkili bir rol oynamıştır. Çünkü Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın kurulmasıyla birlikte Türk Ocakları'nın bazı üyeleri politika ile uğraşmaya başlamışlardı.⁷

¹ Ceyhan A. Kansu, “Çağdaş Uygarlık” *Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1971, s. 35.

² *Türk Ocağı'nın Nizamname-i Esas ve Dabihyesi*, İstanbul, 1328. Ayrıca *Türk Ocakları 1927 Senesi Kurultayı Zabıtları*, Ankara, 1928.

³ Akyüz, agm., s. 201.

⁴ İbrahim Karaer, “Atatürk ve Türk Ocakları”, *Türk Kültürü*, Sayı 332, 1990, s. 714.

⁵ Akyüz, agm., s. 207.

⁶ Karaer, agm., s. 715.

⁷ Nurcan Toksoy, *Halkçılığı*, Orion Yayınları, Ankara, 2007, s.27.

Halkevlerinin Kurulması

Türk Ocakları'nın Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki çalışmaları Gazi Mustafa Kemal'in beğenisini kazanmıştı. Ne var ki bu beğeni Serbest Fırka'nın kurulması ve Kubilay Olayı ile düş kırıklığına dönüşmekte gecikmedi. Laik ve Halkçı Cumhuriyet kavramının Türk Ocakları'nın elinde gelişemeyeceği kanısı yaygınlaşmaya başlamıştı. Gazi Mustafa Kemal'in tüm ulusalcı ve Cumhuriyetçi güçlerin bir çatı altında toplanması tasarısının ne kadar gerekli olduğu anlaşıyordu. Bu sebeple 24 Mart 1931 günü Türk Ocakları'nın İlim ve Sanat Kolu üyesi Ruşen Eşref (Ünaydın) aracılığıyla şu demecin yayınlanmasına gereksinim duyulmuştu: "Bütün milliyetçi ve Cumhuriyetçi kuvvetlerin bir yerde toplanması lazımdır. Kuruluşundan itibaren ilimi sahada halkçılık ve milliyetçilik görüşlerini yaymak için büyük bir azimle çalışan Türk Ocakları'nın aynı esasları siyasi sahada da uygulamaya çalışan partim Cumhuriyet Halk Fırkası ile bir bütün halinde çalışmasını uygun gördüm."⁸

Türk Ocakları mensuplarının birçoğu Ocak tüzüğündeki çalışma biçimini kavrayabilmiş durumda değillerdi. Ocakların bilimsel ve toplumsal çalışmalar yapması gerekliken politikaya karışıyorlar, Ocak Genel Merkezi ise şubelerini denetleyemiyordu.⁹

Türk Ocakları'nın kapatılması için, Cumhuriyet Halk Fırkası'nın 10-18 Mayıs 1931 tarihli Büyük Kongresinde, Türk Ocaklarının feshine ve bu cemiyetin sahip olduğu bütün hakların tam yetki ile Cumhuriyet Halk Fırkası'na devredilmesine dair öneri sunulmuş ve öneri sonucunda yapılan oylama ile Türk Ocakları'nın kapatılması oy çokluğu ile kabul edilmiştir.¹⁰

Halkevlerinin Mustafa Kemal Atatürk'ün çağdaş medeniyetler seviyesine ulaşma görevini üstlenmek gibi çok önemli bir işlevi vardı ve bu işlevini kitaplıkların oluşturulması, sanat ve kültür etkinlikleri ile kitlelere taşıyor. Anadolu insanına çağdaş olanaklar sunuyordu.¹¹

⁸ Ali Nejat Ölçen, *Halkevleri*, Ankara, 2001, s. 11-12.

⁹ Ali Nejat Ölçen, *Halkevlerinin Yokedilişi*, Ankara, 1988, s. 16. Türk Ocakları'nın kapatılması konusunda çeşitli görüşler vardır; mesele büyük ölçüde Ocaklar'ın "Türk İnkılâbı" olgusunu anlamlandırma noktasında farklılaşıp farklılaşmadığı sorunsalına odaklanabilir; öyle ki bu konuda yazarlar, araştırmaların da indirgemeci bir yaklaşımla "kısa sürede tutucu kadroların eline geçmemiş olsaydı ve Kemalist inkılâplara sahip çıkarak bunların halk kitlelerince benimsenmesini tarihsel sorumluluk içerisinde yerine getirebilseydi" şeklinde hükümlerin de olduğu bilinmektedir. Öyle ki yine bu "tarihsel sorumluluğunu" yerine getirseydi, aynı yaklaşıma göre "Halkevleri gibi yeni bir örgütlenme biçimine geçilmeyebilirdi."; Bu yaklaşım için Ölçen, *age.*, s.10.

¹⁰ *Kuruluşlarının Yıldönümü Halkevleri (1932-1951-1963)*, İstanbul, 1963, s. 9.

¹¹ Ölçen, *age.*, s. 13.

Mustafa Kemal Atatürk'ün, Milli Mücadele'nin en başından itibaren uygulamaya çalıştığı hâkimiyet kayıtsız şartsız milletindir düşüncesi Cumhuriyet'in ilânı ile beraber kapsamlı bir şekilde geliştirilmiş siyasî bir mana da kazanarak halkı sınıfsız bir bütün, katı bir kitle olarak kabul eden "halkçılık" programı adı altında şekillenmiştir. Bu program uyarınca da Atatürk'ün Halkçılık ilkesi doğrultusunda 19 Şubat 1932 yılında 14 ilde kurulan Halkevleri kısa sürede bütün yurt geneline yayılmıştır. Halkevlerinin temel kuruluş felsefesi bütün Türk halkını eşit seviyede görerek tüm millî kültür çalışmaları sayesinde millî birliğe ulaştırmaktır.¹²

Mustafa Kemal Paşa "halkı yetiştirmek, bir kütle hâline getirmek için ayrıca bir millî halk mesaisine ihtiyaç vardır. Silah kuvvetinden her türlü zorlamadan daha etkili olan fikir kuvvetidir. Milletimizi bu sahada yetiştireceğiz."¹³ diyerek Halkevleri'nin amacını özetlemiştir.

1 Mart 1932 tarihli ve 23 numaralı *Tanım*'de ise "Tahsili ve bilgi seviyesi ne olursa olsun bütün vatandaşlar Halkevi telakkisi noktasından aynı derecede kıymetli memleket evlatları" olarak kabul edilirken Halkevleri bunların hepsini kendi çatısı altında toplamaya çalışacağı belirtiliyordu, "Halkevi hakikaten halkın evi" idi ve bu ruh daima hâkim olmalı" idi.¹⁴ Halkevleri verdiği bilginin mahiyeti ve kültürün değeri bakımından Türk rejiminin ruhuna da uygundu. Onun için gençliğin bu evlerde bozulma ihtimali yoktu.¹⁵ Yine "Halkevleri İnkılâpları ve partinin ilkelerini halka yaymak ve benimsetmek için kurulmuştu, amaç yapılanların halk tarafından gönülden benimsenmesi" idi.¹⁶

Halkevleri, Türk İnkılâbının sağlam temellere dayandırılması, "Misak-ı Milli sınırları içerisinde Türk Milliyetçiliğinin geliştirilip güçlendirilmesi"¹⁷, Millet'in iç farklılaşmadan arındırarak bir bütün hâlinde ortaya çıkarılması, ve bu bütünlüğün de sanat, spor, kültür öğeleriyle oluşturmak gerekiyordu. Çağdaş uygarlığa ulaşmak, basit bir uygarlık değişimi değil, millî kaynaktan yeni bir Türk uygarlığı yaratmak ülküsünü ifade etmekteydi. Bunun içinde "kendi doğamızı, kendi hayatımızı, kendi insanımızı bilmemiz gerekli" idi.¹⁸

¹² "Recep Bey'in Nutku", *Hâkimiyet-i Milliye*, 20 Şubat 1932; *Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Dönümü*, Ankara Halkevi, Ankara, 1933, s. 9.

¹³ M. Rauf İnan, *Gözün (Atatürk'ün) Halkçılık Ülküsü, Halkevleri ve Sonrası*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, s. 891.

¹⁴ 1-3-932 Tarihli ve 23 Numaralı *Tanım*, s. 42.

¹⁵ İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu, *Halkın Evi*, Ulus Basımevi, Ankara, 1950, s. 31.

¹⁶ Neşe Gurallar Yeşilkaya, *Halkevleri: İdeoloji ve Mimari*, İletişim Yayınları, İstanbul, 1999, s. 72.

¹⁷ Toksoy, *age.*, s. 9

¹⁸ Kansu, *agm.*, s. 37,38.

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti millet olmayı ve milletçe kalkınmayı başarmak zorundaydı. Bu düşünceyle önce halkın eğitilmesi yetiştirilmesi onun çağa ayak uydurması için güçlü atılımlar yapılması gerekiyordu. İşte yapılacak olan bu atılımlar Halkevleri bünyesinde hayat bulacaktı.¹⁹

Cumhuriyet Halk Fırkası'nın Halkevleri Talimatnâmesi'nde Halkevlerinin kuruluş amaçları şu şekilde ifade edilmekteydi:

"Fırkamızın program temelleri Cumhuriyetçilik, milliyetçilik halkçılık, devletçilik, laiklik ve inkılâpçılıktır. Programımız; bu ana ve temel prensiplerin hâkimiyeti ve ebedileşmesi için bu vasıflarda kuvvetli vatandaşlar yetiştirilmesini; milli seciyenin Türk tarihinin ilham ettiği derecelere çıkarılmasını, güzel sanatların yükseltilmesini, milli kültürün ve ilmi hareket ve faaliyetlerin kuvvetlendirilmesini ehemmiyetli vasıtalar olarak tespit ve işaret eder. Bu esas ve vasıtaların hepsi birden medeniyet yolunda Türklüğün kaybettiği uzun yıllar cesur, atılgan ve yorulmaz hamlelerle kazanacak nesiller yetiştirmeği, medeniyet sahasında Türkün tabii meziyet ve kabiliyetleriyle mütenasip şeref mevkiini tekrar almasını istihdaf eyler. Halkevlerinin gayesi bu uğurda çalışacak mefkûreci vatandaşlar için toplayıcı ve birleştirici yurtlar olmaktır."²⁰

Bu amaçları gerçekleştirmek için 1932'de kurulan ve 1951'e kadar geçen süre içerisinde sayıları 478'e ulaşan Halkevleri sanat ve kültür etkinlikleri ile Türkiye'de toplumsal gelişmenin itici gücünü oluşturduğu gibi özellikle bilinçli gençliğin yetişmesine önemli ölçüde katkıda bulunmuştur.²¹

Halkevleri Köycülük Şubesi

Köycülük hareketi henüz Mütareke döneminde Türk Ocakları içerisinde doğup gelişmiştir. 1919 yılında Türk Ocakları bünyesinde ve Halide Edip Hanım'ın başkanlığında *Köycüler Cemiyeti* adı verilen yeni bir örgütlenmeye gidildi. Ancak, Milli Mücadele yıllarında bu cemiyet çalışmalarına ara vermek zorunda kaldı.²²

Cumhuriyetin kuruluş yıllarında Türk halkının dörtte üçü tarımla uğraşmaktaydı. Bu sebeple genç Cumhuriyet köylerine büyük önem vermiştir.

¹⁹ Tokoy, *age.*, s. 7.

²⁰ CHF Halkevleri Talimatnâmesi, Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, 1932, s. 3, ; CHF Halkevleri Talimatnâmesi, Umumi İdare Heyeti Tarafından İhzar, Umumi Reislik Divanınca Kabul Edilmiştir, Yeni Mersin Matbaası, Mersin 19 Şubat 1933, s. 6; CHF Halkevleri Öğreneği, Recep Ulusoglu Basımevi, Ankara, 1938, s.4; Halkevleri İdare ve Teşkilât Talimatnâmesi, Zerbamat Basımevi, 1940, s. 3.

²¹ Toksoy, *age.*, s.10.

²² Sefa Şimşek, *Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi Halkevleri 1932-1951*, Bogaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2002, s. 128.

Bu amaçla da köylünün durumunu düzeltmek için birçok çalışmalar yapılmıştır.²³ “Köylü Milletın Efendisi’dir” düşüncesi zamanla geliştirilerek 1935 parti programına dâhil edilmiştir.²⁴

Dörtte üçü köylü olan bir milletin köylere çok büyük önem vermesi kadar tabii bir şey olamaz. Cumhuriyetimizin kuruluşundan beri köylümüzün durumunu düzeltmek, efendimiz olan köylüyü efendimiz yapmak cumhuriyet evlatlarının en büyük vazifesidir

Türk Ocakları’nın kapatılmasından sonra kurulan Halkevlerinin ana gayesi milletin bütünleşmek ve kültürel bir atılım gerçekleştirmek, şehirle köy ve aydınlarla köylüler arasındaki kopukluğun ortadan kaldırılmaktı. Bu yüzden de Halkevlerinin kuruluş amaçları içerisinde köycülüğün önemli bir yeri vardır²⁵ ve her halkevinde faaliyet gösteren dokuz şubeden bir tanesi de Köycülük şubesidir.²⁶

Köylerle ilgili çalışma ve köy merkezlerinin oluşturulması 1933’de başlatılmıştır. Ankara ve İzmir Halkevi “Köy Araştırmaları İçin Rehber” hazırlayarak köyün tarih ve coğrafyasından adet ve geleneklerine varıncaya dek her çeşit durumdan haber verecek şekilde sorular düzenlemişlerdi. Böylece her köyün kimliği ve özelliği ortaya çıkarılmış ve köy arşivleri oluşturulmuştur.²⁷

Bu durum Halkevleri Çalışma Talimatnâmesi’nde de belirtilmektedir. Köycülük Şubesi’nin amaçları, görevleri ve uyması gereken kurallar Halkevi Talimatnâmeleri’ne göre aşağıdaki gibi özetlenebilir:

“Köylerin sağlık, sosyal, bedîî, gelişmelerine ve köylü ile şehirli arasında karşılıklı sevgi ve saygı duygularının kuvvedenmesine çalışmak, çevre köylerde mümkün olduğu kadar sık Halkevi müsamerele düzenleyerek köylerde düzenlenecek kır bayramlarına Halkevi mensuplarının katılımını sağlayarak köylülerle Halkevi

²³ “Necip Ali Küçük’a’nın Söylevleri”, *Söylevler 1932-1942*, Ankara, 1942, s.105.

²⁴ Şimşek *age.*, s.129. “Necip Ali Küçük’a’nın Söylevleri”, s.105; Nüfusun büyük bir çoğunluğunun köylerde yaşadığı düşünüldüğünde ülkemizde köycülük işi önemli bir meseledir. Halkevlerinin ve halkodalarının köycülük çalışmaları iki yönden ilerlemektedir. Bunlardan biri halkevi üyelerinin köylere giderek köylülerle temasa geçmesi, ikincisi de halkevlerinde tertip edilen toplantılara köylülerin çağırılmasıdır. Bkz. XI. *Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları*, Ankara, 1947, s. 15.

²⁵ Şimşek, *age.*, s. 133.

²⁶ Halkevlerinin faaliyet gösterdiği dokuz şube şunlardır: 1) Dil, Edebiyat, Tarih Şubesi 2) Güzel Sanatlar Şubesi 3)Temsil Şubesi 4) Spor Şubesi 5) İçtimai Yardım Şubesi 6) Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi 7) Kütüphane ve Neşriyat Şubesi 8) Köycüler Şubesi 9) Müze ve Sergi Şubesi. Bkz. *CHF Halkevleri Talimatnâmesi*, Hâkimiyeti Milliye Matbaası, 1932, s. 4; Köycülük Şubesi’nin adı ilk Halkevleri Talimatnâmesi’nde “Köycüler Şubesi” olarak geçmekle birlikte 1940 yılında çıkarılan Çalışma Talimatnâmesinde şubenin adı “Köycülük Şubesi” olarak değiştirilmiştir.

²⁷ Toksoy, *age.*, s.

mensuplarının kaynaşmalarını sağlamak, Halkevi Dershane ve Kurslar Şubesi ile işbirliği yaparak imkânlar dâhilinde köylüye okuma yazma öğretmeye çalışmak ve on beş günde bir köyleri ziyaret ederek okuma yazması olmayan köylülerin mektuplarını yazmak, sosyal yardım şubeleriyle işbirliği yaparak hasta olan köylülerin şehirde muayene olup tedavi olabilmelerine yardımcı olmak, Sakat ve özellikle gazi olan köylüler ile şehitlerin ailelerini koruyarak bunların resmi işlerinin takibini yapmak, köy öğretmenlerinin Köycülük Şubesi'nin doğal üyeleri olarak çalışması, Civar köylere yaptıkları gezilerde köylülere yük olmamak ve onlara hiçbir suret de harcama yaptırmamak, eğer köylüler aydınların ziyaretlerini istekle ve zevkle bekler hale gelmişse aydınların köylü ile ilişki kurmada başarılı olmuş sayılmaları, köy öğretmenleriyle işbirliği yaparak onların daha başarılı olmaları için gerekli yardımları yapmak, düzenleyeceği gezici sergilerle köylüye yerli mallarını tanıtmaya ve onların bilgi seviyelerini yükseltmeye çalışmak, Temsil Şubesi ile işbirliği yaparak piyesler, karagöz, kukla ve milli oyunlarla köylerde neşe ve mutluluğun artmasını sağlamaya çalışmak.²⁸

Bu talimatnâmeye göre, Halkevlerinin Köycülük Şubeleri halkın önemli bir kısmını oluşturan köylüleri sosyal, sağlık, estetik duygular bakımından kalkınmalarını sağlamak için çalışmak, köylü ve kentli arasındaki karşılıklı sevgi ve birlik duygularını kuvvetlendirmek amacıyla kurulmuşlardır. Bu şubeyi diğer Halkevi şubelerinden ayıran en önemli özelliklerinden bir tanesi Halkevlerinin bütün şubeleriyle iş birliği yapma zorunluluğudur. Köylerde Halkodalarının sayılarının artması Halkevi Köycülük Şubelerinin yüklerini hafifletmemiş aksine daha da artırmıştır. Çünkü Köycülük Şubeleri'nin görevleri arasına Halkodalarıyla sıkı bağlar kurarak onların her türlü işine yardım etmek, onları aydınlatmak görevi de eklenmiştir.²⁹

Halkevleri kendi imkân ve vasıtalarıyla *Türk İnkılabı*'nın getirdiği yenilikleri geniş halk kitlelerine yaymak, diğer yandan ise köylerin sosyal bünyelerinde barındırdıkları millî değerleri göz önünde tutarak gelişmelerine yardım etmeyi bir görev olarak kabul etmişlerdir.³⁰ Köye ve köylüye giderken reformcu aydın

²⁸ CHF Halkevleri Talimatnâmesi, s.13-14.; CHF Halkevleri Talimatnâmesi, Madde 57-61, Yeni Mersin Matbaası, Mersin, 1933, s. 31-32.; CHP Halkevleri Öğeneği, Recep Ulusoglu Basımevi, Ankara, 1938, s. 18.

²⁹ CHP Halkevleri ve Halkodaları 1944, Ankara, 1945, s. 28; Köycülük kolunun görevleri, Halkevleri genelgesinin 104. maddesinde belirlenmiştir. Buna göre köycülük kolunun temel görevi köylerin sosyal sağlık ve estetik açılardan gelişmesi için köylü ile kentli arasındaki karşılıklı sevgi ve dayanışma duygularının güçlendirilmesine çalışmaktır. Bu amacın gerçekleşmesi için Halkevleri üyelerinin sık sık köylere gitmeleri, uygun dönemlerde çeşitli törenler düzenleyerek halkı aydınlatan temsiller vermeleri, belirli köyleri örnek köy olarak seçerek onların tüm köylere yol göstermesinin sağlanması köycülük kolunun etkinlik alanına giriyordu. Zengin ve kalkınmış Türk köyünün yaratılması köycülük kolunun önde gelen hedefi idi Bkz. Anıl Çeçen, *Atatürk'ün Kültür Kurumları Halkevleri*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul, 2000, s. 108.

³⁰ CHP Halkevleri ve Halkodaları 1943, s. 13.

tavrı ile değil, karşılıklı sevgi ve dayanışma duygusu içinde köye gitmek Halkevlerinin benimsediği ana tutum idi.³¹ Halkevi çalışanları bu kurumun halka sağladıkları çeşitli faydaları onun ayağına kadar götürmek için kurulduğunun bilincinde hareket etmekteydiler.³²

Atatürk'ün köylüyü milletin efendisi olarak ilân eden yaklaşımı Halkevlerine yol gösterici oluyor ve kendi halkı ile bütünleşmek için yola çıkan Halkevleri nüfusun büyük çoğunluğu olan köylü kesime, çalışmalarında öncelik veriyordu. Köycülük kolları yetişmiş tarım uzmanları ile araştırmalar yapıyorlardı. Tarım uzmanlarının katıldığı konferanslar ve toplantılar köylüler için uyarıcı ve yönlendirici oluyor ve bu yoldan ülke tarımında bilimsel yaklaşımın ilk tohumları atılıyordu.³³

Halkevlerinin köycülüğü bilhassa köylü ile şehirli, köylü ile münevver zümre arasında temas ve münasebetin artırılmasını amaçlar. Köylerimizden daha birçoğunun okulsuz ve dünyadaki olaylardan habersiz olduğu düşünülürse çalışmaların da o derece önemli olduğu ortaya çıkar.³⁴

Halkevlerinde en fazla açılmış olan şube köycülük şubeleridir. 1940 senesine gelindiğinde sayıları 379'u bulan Halkevlerinin 317'sinde Köycülük Şubesi faaldi. Bu sayı 1944 yılına gelindiğinde 405 Halkevinde 347 Köycülük Şubesine ulaşmıştır.³⁵

Köycülük bütün aydınların köylere taşınması ve köylerde yerleşmesi gibi bir anlam içermez. İmkân bulanlar onu da yapabilirler. Fakat hayatları vazifeleriyle şehirlere bağlı olanlar bu maksat için tatil zamanlarını kullanabilirler.³⁶

Bu şubelerin hemen hemen tamamı çevre köylere yaptıkları köy gezileriyle³⁷ köylülere büyük ölçüde yardımcı olmuşlardır. Köycülük Şubeleri'nin köylerde yaptıkları yardımlar çok çeşitlidir. Köy gezilerine katılan doktorlar ve dış hekimleri köylerde karşılaştırdıkları hastaları muayene ve tedavi ederek köylerin sağlık işleriyle ilgilenmişler, bu gezilere katılan ziraatçılar kendi uzmanlık alanları üzerinde köylülere ekim usulleri hakkında öğütler vermişler ve birtakım zirai

³¹ Çeçen, *age.*, s. 135.

³² *XI T. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları*, Ankara, 1948, s. 22.

³³ Çeçen, s. 107.

³⁴ "Reşit Galip Bey'in Nutku", *Hâkimiyet-i Millîye*, 20 Şubat 1932.

³⁵ *CHP Halkevleri ve Halkodaları 1944*, Ankara, 1945, s. 28.

³⁶ "Reşit Galip Bey'in Nutku", *Hâkimiyet-i Millîye*, 20 Şubat 1932.

³⁷ Köycülük Şubeleri Halkevi Çalışma Talimatnâmesi'ndeki ilgili madde gereğince köy gezilerinde köylüye yük olmamaya çalışmış, yapılanın bir kır gezintisinden ibaret olmayıp bu gezilerde köylüye her açılardan faydalı olunmasına özellikle dikkat etmişlerdir. Bkz. *CHP 1945 Halkevleri ve Halkodaları*, Ankara, 1946, s. 24.

uygulamalar ile köylünün ilgisini çekmeye çalışmışlardır. Ayrıca bu gezilere katılan öğretmenler, veterinerler ve diğer memurlar köylülerle faydalı görüşmelerde bulunmuşlardır. Şehirlerde kurulan pazarlara köylülerin geldiği düşünülerek o günün akşamında Köy Geceleri tertiplemişlerdir.

Bu gecelerde temsiller yapılmakta, milli oyunlar oynanmakta, sazlar çalmakta ve halk şiirleri söylenmektedir. Birkaç köyün bir arada toplanacağı merkezî bir köy belirleyip buralarda Köy Bayramları yaparak köylüler ve şehirden gelenlerin kaynaşmasını sağlamaktadırlar. Bu bayramlarda at yarışları, cirit müsabakaları, koşular düzenlenmektedir. Bazı Halkevleri tarafından bahara girişte ağaç bayramları düzenlenerek köylerin ağaçlandırılmasında katkıda bulunulmuştur. Köy muhtarları zaman zaman merkezlerde düzenlenen toplantılara ve kurslara davet edilerek onlara köy kalkınması, köy kanunu, banka işlemleri, vergiler, tavukçuluk, rütüncülük, temizlik ve temizliğin sağlık üzerindeki etkileri vb. konularda bilgilendirilmesi sağlanmıştır. Köycülük Şubeleri'nin en önemli görev alanlarında bir tanesi de köylülerin şehirdeki işlerini takip etmek ve bunları kolaylaştırmak olmuştur. Halkevleri Köycülük Şubeleri tarafından köy büroları kurularak bu bürolarda danışmanlık hizmetleri yürütülmüş ve köylülerin dilekçeleri yazılarak devlet dairelerindeki işleri takip edilmiştir.

Maddî imkânları müsait olan Halkevleri köylere seyyar kütüphaneler göndererek köylülerin okuma ihtiyacını karşılamaya çalışmışlar, bazı Halkevleri ise senenin belirli günlerinde köylü gazeteleri çıkararak köylüleri her türlü konuda bilgilendirmeyi amaçlamışlardır. Birçok Halkevi tarafından çevre köylerinde çeşitli incelemeler yapılmış ve bu incelemelerin neticelerini broşürlerle yayınlamışlardır. Köylerdeki inceleme çalışmaları köyün coğrafyası, kültürü, folkloru, tarihi ve idari yapısı, bayındırlık, sağlık, iktisadî ve sosyal durumu tespit etmeye yöneliktir.³⁸

Köycülük Şubelerinin amaçlarının tam olarak başarıya ulaşması diğer şubelerin bu şubeye yardımcı olmasına bağlanmıştır denilebilir.³⁹ Halkevlerinin yıllık faaliyet raporları incelendiğinde en aktif olarak çalışan Halkevi şubeleri arasında Köycülük Şubesi'nin de olduğunu görmek mümkündür. Köycülük Şubeleri'nin Atatürk ilke ve inkılâplarının köylülere ulaştırılmasında ve köylülerin Cumhuriyet rejiminin temel prensiplerini benimsemesinde birinci derecede rol oynadığını görmek mümkündür. Köycülük Şubeleri'nin yıllık faaliyetleri arasında eğitim, sağlık, sosyal yardım, bayındırlık, ziraat, iktisat ve kültür alanlarında birçok Halkevinin Köycülük Şubeleri'nin aktif olarak çalıştığı görülmektedir.

³⁸ CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları, Ankara, 1941, s. 53-55.

³⁹ CHP 1945 Halkevleri ve Halkodaları, Ankara, 1946, s. 24.

Halkevlerinin Köycülük şubesi olmasaydı, Halkevi faaliyetlerinden yalnız şehir ve kasabalardaki yurttaşların yararlanacağı açıktır. Köylülerin de bu kurumların sağladıkları faydalardan mahrum kalmamaları için köycülük kolları kurulmuştur. Bu kolun çalışmaları arasında diğer kolların payına düşen hizmetlerin hemen hepsi vardır.⁴⁰

Örneğin 1933 yılında Aksaray Halkevi Köycüler Şubesi tarafından karasabanın kaldırılması, hayvanların ıslahı ve haşaratla mücadele hususunda köylüyle işbirliği yapılmıştır.⁴¹ Bursa Halkevi Köycülük Şubesi tarafından 21 köyde 55 kilo şeker pancarı tohumu dağıtılmış, 24 köye 1200'den fazla kitap ve dergi gönderilmiş, 400 farklı cinsten meyve fidanı gönderilmiş, Halkevinde bir ay devam eden bir köy kanunu kursu açmış ve köylerde cuma günleri bayrak çekilmesi hususunda ilk defa bu halkevi teklifte bulunmuştur.⁴² Erzincan Halkevi Köycülük Şubesi tarafından köy sandıkları ile para tedariki için 160 köyde köy sandığına ait olarak 20'şer dönüm arazi ektilmiş mahsuller Ziraat Bankası'na teslim ettirilmiştir.⁴³ Eskişehir Halkevi Köycülük Şubesi tarafından 13 köy ziyaret edilmiş, Halkevinde bir köylü müracaat bürosu açılmış, köylerde bulunan harap bağların imar ve ihyası, arıcılık, pancar ekimi gibi hususlarla meşgul olmuştur.⁴⁴ Kocaeli Halkevi Köycülük Şubesi tarafından 39 köyde Cuma günleri bayrak çekme geleneğinin kökleşmesi sağlanmış, köy muhtarları için bir köy kanunu kursu açılmış, ihtiyar heyetlerine vazifeli öğretilmeye çalışılmış, arıcılık kursu açılarak 20 genç köylüye meyve ağaçları aşıcılığı öğretilmiştir.⁴⁵

1934 yılında Afyon Halkevi Köycülük Şubesi tarafından çeşitli köy gezileri düzenlenmiş ve bu köy gezilerinde köylüye yeni rejimin ana hatları anlatılmaya çalışılmıştır. 35 fakir köylünün sağlık problemleri ile ilgilenilmiş ve hastaneye yatırılmaları temin edilmiştir. 164 fakir köylünün arzuhal ve mektupları Halkevinde yazdırılmış, merkeze bağlı köylerin muhtarlarına köy kanunu ve uygulanması hakkında 10 gün devam eden bir kurs açılmıştır ve muhtarlara çeşitli konferanslar verilmiştir.⁴⁶ Antalya Halkevi Köycülük Şubesi tarafından 3 köy örnek köy olarak seçilmiş ve bu köylerin 2'sinde portakal bahçeleri kurmak

⁴⁰ XI-1. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, Ankara, 1948, s. 22.

⁴¹ *Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası* (bundan sonra *Halkevlerinin 1933 FRH*) Hâkimiyeti Millîye Matbaası, Ankara, 1934, s. 8.

⁴² *Halkevlerinin 1933 Senesi FRH*, s. 24.

⁴³ *Halkevlerinin 1933 Senesi FRH*, s. 35.

⁴⁴ *Halkevlerinin 1933 Senesi FRH*, s. 37.

⁴⁵ *Halkevlerinin 1933 Senesi FRH*, s. 55.

⁴⁶ *Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası*, Ulus Basımevi Ankara, 1935, s. 8-9. (Bundan sonra *Halkevlerinin 1934 Senesi FRH*).

için bir fidanlık oluşturulmuş, üçüncü örnek köye ise 10 kilometrelik kanal açılarak su getirilmiştir.⁴⁷ İnebolu Halkevi Köycülük Şubesi tarafından köylülerin fikrî açıdan yükselmelerini temin etmek için köylere kitap gazete ve dergi gönderilmiş köy öğretmenleri ve köy kâtipleri vasıtasıyla bunlar köylüye okutulmuş ve Cumhuriyet rejiminin iyilikleri halka anlatılmıştır.⁴⁸ Mardin Halkevi köycülük Şubesi tarafından Türkçeyi yaymak için tedbirler alınmış, ulusal bayramlarda köylüler de bulundurulmuş, kazalara, nahiyele ve köylere ulaşılabilir radyolar götürülerek köylülere radyo yayınları dinletilmiş, köylülerin toplanmasından istifade edilerek “yeni rejim” ve “eski rejim” arasında farklar anlatılmaya çalışılmıştır. Çocuk Esirgeme Kurumu ile işbirliği yapılarak 378 çocuğa elbise ve ayakkabı temin edilmiştir.⁴⁹

1935 yılında Ankara Halkevi Köycülük Şubesi tarafından da bir köyde üç odalı bir okuma evi açılmış, hafta tatillerinde komşu köylere geziler yapılmış, bin hasta tedavi edilerek sağlığına kavuşturulmuş, toprak bayramı kutlanmış, önemli günlerde şehre gelen köylüler sinema ve gösterilere çağırılmıştır.⁵⁰ Aydın Halkevi Köycülük Şubesi tarafından köylülere broşürler dağıtılmış, öğrencilere para yardımıyla bulunulmuş ve 403 köylünün dilekçeleri yazılmıştır.⁵¹ Bafra Halkevi Köycülük Şubesi tarafından 12 atlı köy gezisi yapılmış ve 2 köy gezisinde köylülere 70 adet yorgan dağıtılmıştır.⁵² Kütahya Halkevi Köycülük Şubesi tarafından köylülerin işini takip etmek için bir büro açılmış, diğer şubelerle birlikte 19 köy gezisi düzenlenmiş bu gezilerde 2500 köylüye çeşitli konularda 10 konferans vermiştir.⁵³ Tekirdağ Halkevi Köycülük Şubesi tarafından yoksul köylülere ve göçmenlere yiyecek tohumluk ve benzeri yardımlarda bulunulmuş köylülerin işleri takip edilmiş ve dilekçeleri yazılmıştır.⁵⁴

1936 yılında da diğer yıllarda olduğu gibi halkevlerinin köy gezileri dikkate değerdir. Köycülük Şubeleri Halkevlerinin genel başarı kıstas alanı olarak görülmüştür; kendi imkânları ölçüsünde köycülük şubelerinde başarılı olamayan Halkevleri verimsiz sayılmışlardır. 1936 yılı Köycülük Şubelerinin ön plana çıkan faaliyetlerine örnek verecek olursak, Adana Halkevi Köycülük Şubesi tarafından

⁴⁷ *Halkevlerinin 1934 Senesi FRIH*, s. 12.

⁴⁸ *Halkevlerinin 1934 Senesi FRIH*, s. 55.

⁴⁹ *Halkevlerinin 1934 Senesi FRIH*, s. 82-83.

⁵⁰ *Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hılasası*, Ulus Basımevi, Ankara, 1936, s. 13. (Bundan sonra *Halkevlerinin 1935 Senesi FRIH*).

⁵¹ *Halkevlerinin 1935 Senesi FRIH*, s. 15.

⁵² *Halkevlerinin 1935 Senesi FRIH*, s. 19.

⁵³ *Halkevlerinin 1935 Senesi FRIH*, s. 75.

⁵⁴ *Halkevlerinin 1935 Senesi FRIH*, s. 108.

köylüye iyi kazanç getirileceği düşünülen arıcılık köylerde geliştirilmeye çalışılmış, köy koruları yetiştirmeye öncülük etmek için köylüler ağaç dikmeye sevk edilmiştir. Ankara Halkevi Köycülük Şubesi tarafından anketler düzenlenerek köylü ile aydınlar arasında bir yakınlaşma ve kaynaşma temin edilmeye çalışılmıştır. Ayancık Halkevi Köycülük Şubesi tarafından köylerde fındık tarımı ve meyveciliğin tedbirler alınmış ve tavuk cinslerinin ıslahına çalışılmıştır. Aydın Halkevi köycülük Şubesi tarafından Türk İncirciliği hakkında çekilen bir filme yardım edilerek sulama kanallarının yapımı ve bataklıkların kurutulması için köylüye öncülük edilmiştir. Denizli Halkevi Köycülük Şubesi bir hanı ıslah ederek köylüler için misafirhâneye dönüştürmüş, köy suyollarının yapılmasına öncülük etmiştir. Mardin Halkevi Köycülük Şubesi tarafından köylülere 10 bin fidan ve 2 buçuk kilo keten tohumu dağıtılmış ve zeki köy çocukları şehirde okutulmaya başlamıştır. Zonguldak Halkevi Köycülük Şubesi tarafından doğal afetlerden zarar gören köylülere yardımcı olunmuştur.⁵⁵

Halkevi Köycülük Şubeleri köylerin sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmeleri yolundaki çalışmalarına II. Dünya Savaşı döneminde de devam etmekle birlikte bütçe yetersizlikleri yüzünden köyleri ziyaret ederken kullanabilecekleri vasıta sıkıntısı çekmekle birlikte atlı ve yaya olarak köy gezileri düzenlemek suretiyle çalışmalarını sürdürme gayreti içinde olmuşlardır.⁵⁶

Yıl	Köy Gezisi	Katılan Kişi Sayısı
1935 ⁵⁷	495	20.931
1936 ⁵⁸	1227	
1937	1495	
1938 ⁵⁹	1279	
1940 ⁶⁰	1765	153.173

Tablo 1. Köy Gezileri ve Katılan Kişi Sayısı

Köy çalışmaları hususunda daha etkin olabilmek maksadıyla, CHP 1939 Kongresi'nde Halkevleri açmasını zor olduğu kırsal bölgelerde Halkodaları

⁵⁵ *Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı, 1937 Yıl Dönüm Broşürü*, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği, Ankara, s. 16-19.

⁵⁶ *CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları*, Ankara, 1943, s. 16.

⁵⁷ *Halkevlerinin 1935 Senesi İRHI*, s. 238.

⁵⁸ *Geçen Yılda Halkevleri Nasıl Çalıştı, 1937 Yıl Dönüm Broşürü*, Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği, s.29.

⁵⁹ *CHP 1939'da Halkevleri*, Recep Ulusoğlu Basımevi, Ankara, 1939, s. 28.

⁶⁰ *CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları*, Ankara 1941, s. 74.

açma kararı almıştır. 1939 Parti Tüzüğü'nün 53-9 Maddesi Halkevleri ve Halkodaları açılması ve faaliyetlerini kararlaştırma ve düzenleme işleri CHP Genel İdare Heyeti'nin görevleri arasında sayılmıştır. 61 Halkevinin köycülük kolları Halkevi hizmetlerini bu kurumların halka sağladıkları çeşitli faydaları köylünün ayağına kadar götürmek için kurulmuştur.⁶² Köycülük faaliyetinin önemine yapılan vurgu kaydadeğerdir; "kendimizi tanıma davasında halkevlerinin büyük hizmeti dokunduğuna nasıl şüphe edilmezse bu çalışmalarda köycülük kollarının payına ağır bir yük ve o nispette büyük bir şeref düştüğü açık bir gerçektir."⁶³

Sivas Halkevi Köycülük Şubesi'nde Köy Gezileri

Halkevleri kendi imkân ve vasıtalarıyla Türk İnkılâbı'nın getirdiği yenilikleri geniş halk kitlelerine yaymak, diğer yandan ise köylerin sosyal bünyelerinde barındırdıkları milli değerleri göz önünde tutarak gelişmelerine yardım etmeyi bir görev olarak kabul etmişlerdir.⁶⁴ Bu görevlerinin yanı sıra, Köycülük Şubeleri köy gezilerinde köylüye her açıdan faydalı bilgilerin verilmesinin yanı sıra onları bir arada eğlendirmeye alıştırmak ve milli değerleri canlandırmak maksadıyla çeşitli faaliyetler düzenleme misyonunu da üzerine almıştır. Köycülük Şubeleri Halkevi Çalışma Talimatnamesi'ndeki ilgili madde gereğince köy gezilerinde köylüye yük olmamaya çalışmış, yapılanın bir kır gezintisinden ibaret olmayıp bu gezilerde köylüye her açılardan faydalı olunmasına özellikle dikkat etmişlerdir.⁶⁵

Halkevlerinin Köycülük Şubeleri'nin faaliyetleri incelendiğinde bu çalışmaların başlıca iki kanaldan yürütüldüğünü görmek mümkündür. Bunlardan birincisi köylülere kendi köylerinde, ikincisi ise köylülere kasaba ve kentlerdeki işlerinde yardımcı olmaktır.⁶⁶

24 Şubat 1933 tarihinde kurulan Sivas Halkevi dokuz şubesi ile faal olarak açılmıştır.⁶⁷ Köylerde o dönemde ciddi bir sefaletin varlığı göze çarpmaktadır. Bu sefaleti ortadan kaldırmanın yolu ise köylünün cehaletini yenmektir. Çünkü o gün için en önemli sorun sağlık, eğitim ve uyum sorunudur. Bu yüzden

⁶¹ Şimşek, *age.*, s. 139.

⁶² XI T. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, Ankara, 1948, s. 22.

⁶³ Aynı eser, s. 23.

⁶⁴ CHP Halkevleri ve Halkodaları 1943, Ankara 1944, s. 13.

⁶⁵ CHP 1945 Halkevleri ve Halkodaları, Ankara 1946, s. 24.

⁶⁶ CHP Halkevleri ve Halkodaları 1944, Ankara 1945, s. 29.

⁶⁷ CHP Halkevleri ve Halkodaları 1940, Ankara 1941, s. 26.

Halkevleri Köycülük Şubesi'ni oluşturarak köy gezilerini düzenlenmiş, cehalet yenmeye çalışmıştır. Köylere giden heyetlerin ana teması sağlık, nüfus sayımı ve hükûmetin siyaseti üzerinedir.

“Halkevlerinin esaslı işlerinden birisi de muhitindeki köyleri gezerek, tanıyarak onların bilmediklerini öğretmek, iktisadi durumlarını ıslah etmek ve özellikle çocuklarına ve hastalarına bakmak, baktırmaktır. O gün için 18 milyon Türk'ün 12 milyonu köylerde oturur. Bunların maddi seviyelerini, yaşayış tarzlarını Türk milletinin layık olduğu mertebeye çıkarmak milli bir borçtur. Milli emniyetin temeli de budur.”⁶⁸

Sivas Halkevi'nin *Ortaya* ve *Dört Eylül* dergileri⁶⁹ bu köy gezilerinin kapsamını anlamakta ve anlamlandırmakta, ve rabi en başta betimlemesinde kaynaktır. Köy gezi anlatıları, bu çalışmada nakledilirken yorumlanmamıştır. Gezi anlatılarının aktarımında yine de dolaylı ve dolaysız ifade kalıpları ve ancak kimi vurgulamalar bir arada verilmiştir.

Çelebiler Köyü Gezisi I

Kadriye Gülay ve Emine Albayrak bu gün heyecanlıdır. Halkevine gelerek durumla ilgili bilgi alırlar. Köy gezilerine çıkan Halkevi mensupları Anadolu'yu tanınanın yolunun köyleri, köylüleri anlamaktan geçtiğini biliyorlardı. Ancak, herkesin kafasında köy ve köylüler hakkında yarım yamalak bilgiler vardır. Köy ve köylüleri anlamak için o gün akla gelen sorular:

Nasıl anlaşalım?

Nasıl kaynaşalım?

Onlara kendimizi nasıl sevdirelim?

Ashında o günün Halkevi mensupları bunu çözmüşlerdi. Onlar diyorlardı ki, bütün bunların gerçekleşmesi için onları hakiki bir aşkla sevmek lazım.⁷⁰

⁶⁸ Dâhiliye Vekili ve CHP Genel sekreteri Şükrü Kaya'nın Halkevlerinin 6ncı yıl dönümü olan 20 Şubat 1938'de Ankara Halkevinde Verdigi Nutuk, s. 7.

⁶⁹ *Ortaya* ve *4 Eylül* Sivas Halkevi tarafından 1936 yılında yayınlanmaya başlanan *Ortaya* 16 sayı bu isimle yayımlandıktan sonra 17. sayı ile birlikte *4 Eylül* adını aldı. İki aylık olarak Ocak 1939'da yayın hayatına başlayan dergi isim değişikliği ile [7-1] biçiminde numara verilerek aylık yayınlanmıştır. Derginin iki numaralı biçiminde yayınlanmasına 49. sayıda son verilmiştir. Toplam 51 sayı yayınlanan derginin son sayısı 31 Mart 1942 tarihinde yayımlandı. Toplam 51 sayının 16'sı *Ortaya*, 35 sayısı *4 Eylül* olarak yayınlanmıştır. Bkz. Nurettin Güz, *Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları Halkevleri Dergileri (1932-1950)*, Ankara, 1995, s.97.

⁷⁰ Faik Dranz, “Çelebiler Köyünde”, *Ortaya*, Yıl 1, № 6-7, Temmuz-Ağustos 1937, s. 1.

Çelebiler Köyü'nde düğüne de katılacak olan gezi heyeti damat ve gelin için hediyelik alırlar. Tabi bunda bile büyük heyecan taşırlar. Neyden hoşlanırlar ve en güzeli ne olur?

İşte bu tartışmaların sonunda damat için bir içlik geline bir entarilik yüzük ve küpe alınır. Yiyecek olarak da domates, biber zeytin ve peynir ile bir sürü ekmek alınır.

Ertesi günü lise önünde bekleyen kamyonu binen halkevi temsilcileri zinde, neşeli türkü ve şarkılarla Çelebiler Köyü'ne ulaşırlar. Orada davul zurna ile karşılanırlar.

Öndeki kağı arabasında gelin ve arkasındaki kağı arabalarında çeyizi taşınır. Dokunaklı havaları çalan davul-zurna damat evine gelince neşeli çalmaya başlar. Neticede düğün sona ermesi ile Halkevi temsilcileri için hazırlanan çadıra geçilir. Köyün Muhtarı Ömer Çetindere, heyeti "Hoş geldiniz köyümüze sefalar getirdiniz." diye karşılar.

Burada heyet "sin sin" adlı oyunu izler. Bu oyun o kadar milli ve mahallidir ki, kol kuvvetine güvenmeyen, vurulacak yumruğu sert adalesi ile karşılayamayan bu oyuna iştirak edemezdi.

Halkevi temsilcilerinin çalışmalarına Sivas İlbay (Valisi) ve emniyet müdürü de katılır. İlbay muhtara dönerek; gübrelerin çukurlara doldurulması yapılmadan elini sıkmayacağı sitemini yapar. Diğer yandan Köycüler Başkanı Ömer Beygo'ya dönerek bunların takibini ondan beklediğini ifade eder. İlbay (Vali) gelin ve damadı yanına çağırarak onlara hediyelerini takdim eder. Bu da yılların taassubundan çıkışın göstergesidir. Yani Cumhuriyetin kazanımlarındandır. Çünkü gelin ve damat yan yana ve gelinin yüzü açıktır.⁷¹

İlbay (Vali) ve emniyet müdürünün ayrılmasından sonra heyetten Muzaffer Sözen ve Baha Örnekol da dâhil olarak "Temur Ağa", "Ağırlama" ve "Abdurahman halayları" çekilir. Âşık İsmail dinlenir. Akşam ise yine şarkılarla neşe içinde Sivas'a dönülür.⁷²

Bu tablo Cumhuriyet misyonunun köylerde dahi olumlu karşılandığının önemli bir göstergesidir.⁷³

Şimküre Köyü Gezisi

Sabah saat 8.30'da parkın önünde kamyonu binen Halkevi temsilcileri Kızılırmak Köprüsü'nden geçerek yoluna devam eder. Sağ ve solda

⁷¹ Dranz, agm., s. 3.

⁷² Dranz, agm., s. 4.

⁷³ Dranz, agm., s. 2.

buğday başakları rüzgârın etkisiyle namaz kılar gibi yerlere kadar eğilip doğrulur.

Heyeti ilk karşılayan yirmi otuz civarında köy mezarlığıdır. Burayı geçerek köye gelen heyet tam Sivas'tan ayrılalı yarım saat olmuştur.

Ancak, köyde kimsenin olmadığını görürler. Bir kadına sorduklarında köylülerin yazıda oldukları ifade edilir. Bu köyün özelliği de suyunun güzel olmasıdır. 50 yaşlarında bir adam onları suyun bulunduğu yere getirir.⁷⁴

Halkevi temsilcileri burada bulunurken bir gelin gelerek onlara bahçesini gezdirir ve bilgi verir. Gelin "Ekinlerimiz iyi fakat sıtmadan gözümüzü açamıyoruz..." der ve ilaç ister. Heyet doktor gönderme sözü verir. Köylü gelin doktor sözünden hoşlanmaz karşı çıkar. Heyet onu ikna eder. Yine genç bir köylü kızı görülür heyetin bayan üyeleri onunla resim çektiirmek isterler. Ancak uzun boylu yeşil gözlü köylü kızı "Bre benim tasvirimi çekipte ne yapacaksınız? Başka işiniz yok mu? Gidin Allah aşkına ben tasfir masfir çektiirmem" diye tepki gösterir. Heyet onu da ikna eder ve resim çekinilir. Aslında bu iknalar aynı zamanda Cumhuriyetin kazanımlarıdır.⁷⁵

Çobansaray Köyü de kullandığı kavramlarla Halkevi dergisine konu olmuştur.⁷⁶ Yine köy edebiyatı üzerine de yazılara da rastlanmaktadır. Bu da Halkevlerinin köylünün bilgi birikimini kullanması yönünden önemlidir.⁷⁷

Aydoğmuş Köyü Gezisi

Çelebiler köyünden alınan bir kılavuzla Vehbi Cem Aşkun ve Necip Erdem yürüyerek, Kazım Akdeniz arabayla yola koyulmuşlardır. Bunun sebebi Aydoğmuş yolu çok dik olduğundan arabaya ancak bir kişi binebilmiştir.⁷⁸

Köye yaklaşan heyet koyunları ve onu otlatan çocukları görür onlara köyün yolu sorulur ve yola devam edilir. Köylü için Osmanlı döneminden kalma hükûmet adamı tipi "Cenderme ve Tahsildar"dır. Bu ikisi de sevimlidir. Cumhuriyetle başlayan sağlık memuru da çocuklar için

⁷⁴ E. Albayrak, "Köycülerin Şimşek Köy Gezintileri", *Ortaya, Yıl 1, No 6-7, Temmuz-Ağustos 1937*, s.13.

⁷⁵ Albayrak, agm., s.14.

⁷⁶ "Sivas Halkevi", *Ortaya, Yıl 1, No6-7, Temmuz-Ağustos 1937*, s.30-31; "Sivas Halkevi", *Ortaya, Yıl 2, No7-8, I Teşrin 1937*, s.28-29.

⁷⁷ Vehbi Cem Aşkun, "Halk Edebiyatımızın Bugünkü Durumu", *Dörtüylül, Yıl 4, Sayı 3-19, 1 Mayıs 1939*, s.11-12.

⁷⁸ Vehbi Cem Aşkun, "Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Aydoğmuş", *Sivas Gazetesi, Yıl 63, No2755, 22, I. Teşrin 1940*; Vehbi Cem Aşkun, "Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Aydoğmuş", *Dörtüylül, Yıl 6, Sayı 20-36, 30, I. Teşrin 1940*, s.4.

sevimsizdir. Halkevi temsilcileri işte bu sevimsizliği, yenmek için buradadırlar.

Kuytu bir dere içine sığan ve ağaçlarla örtülü olan Aydoğmuş Köyü, gerçekten çok güzeldir. Heyeti güler yüzlü, dik bakışlı çok güzel konuşan ve adı Mehmet olan bir ihtiyar karşılar.

Mehmet Çavuş, heyeti bir bahçeye götürerek minderlere oturtturur. Köy hakkında bilgi verir. Köyün geçmişte 5-6 hane olduğunu, şu anda 20 haneye bulunduğunu, her evde 20-30 adam bulunduğunu söyler. Bu arada heyetin kendi yiyeceklerini getirmelerine de Mehmet Çavuş çok kızar.⁷⁹

Derdini anlatmaya başlar. “Eskiden 5 haneyi besleyen bu topraklar bugün 20 haneyi beslemektedir. Adam artıyor toprak aynı... Bundan ötürü sıkıntıdayız... Şu üst yanımızda Yokarı Borozit Köyü vardır. Hükûmet burayı bize verirse çok iyi olacak. Koskoca bir köy bir şehirlinin elindedir...” der.⁸⁰

Aydoğmuş Köyü’nün bir özelliği de Ramazan ayında ayın buradan görülmesiymiş. Sivas halkı da bu köyden gelen haber üzerine hareket edermiş.⁸¹

Borozit Köyü Gezisi

Aydoğmuş Köyü’nden ayrılan heyet oradan aldığı bir kılavuz ile Borozit Köyü’ne doğru yola çıkar. Vehbi Cem Aşkun ve Necip Erdem hâkim bir tepeden sıcak çermiği izlerler. Buradan heyet yola dâhil olarak Borozit Köyü’ne varırlar, köy derin bir kuyunun dibindeki bakraç gibidir. Suyun başına gelen heyet muhtar beklemeye koyulur.

İri yarı esmer olan köy muhtarı gelerek onları eve davet eder. Heyet muhtardan köylüleri çağırmalarını ister. Ayran ikram eden muhtar köyde üç-dört kişinin bulunduğunu anlatır.⁸²

Köylülerin gelmesi ile Necip Erdem ve Kazım Akdeniz köylülere küçük bir konferans verirler; sağlık ve siyasal durum üzerine konuşurlar. Borozit Köyü manzara yönünden fakir, ağaçları bulunmayan bir köydür. Köylü heyetten yeni topraklar ister. Sıkıntıda olduğunu ifade eder.

Heyet Söğütühan’a gelerek bir müddet istirahat eder. Daha sonra hareket ederek güneş batarken Sivas’a ulaşır.⁸³

⁷⁹ Aşkun, agm., s.5.

⁸⁰ Aşkun, s.6.

⁸¹ Aşkun, s.7.

⁸² Vehbi Cem Aşkun, “Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi III-Borozit”, *Sivas Gazetesi*, Yıl 63, № 2754, 5, II. Teşrin 1940; Aşkun, “Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi III-Borozit-”, *Dört Eylül*, Yıl 6, Sayı 22-38, I. Kanun 1940, s.12.

Himmetfakı Köyü Gezisi

21 Eylül 1940 tarihinde saat 7.30'da Halkevinde toplanan heyet yola koyulur. Heyetin programında Himmetfakı, Çallı ve Serpincik vardır. Kızılıрмаğı geçen heyet yağlı boya tablosunu andıran Himmetfakı'ya ulaşır. Heyette yine Vehbi Cem Aşkun, Necip Erdem ve Kazım Akdeniz vardır. Heyet köye ulaştığı zaman muhtarın evine götürülür.⁸⁴

Güzel bir bahçede bütün köylüler bir araya getirilir. Buğday durumunu soran heyet köylülerden "Çok kulağasma... Bu yıl iyi olmadı." cevabını alır. Kazım Akdeniz getirilen leblebi ve üzümlerden çocuklara dağıtarak gönüllerini alır.

Kazım Akdeniz heyeti tanıtarak amacını anlatır. Necip Erdem ise nüfus sayımının gerekliliği üzerinde durur. Kazım Akdeniz tekrar sözü alarak sağlık ve hükümetin siyaseti üzerine bilgi verir.

Köylüler konferans sonrası sorunlarını heyete iletirler. Diğer köylerde olduğu gibi burada da arazi darlığından bahsederler. "Dün 6 hanenin ekip biçtiğini biz bugün 20 hane ekip biçiyoruz." derler.

Köprülerinin bozuk olduğunu bunun tamir edilmesi gerektiğini ve içme sularının köyün içine getirilmesini isterler.⁸⁵

Çallı Köyü Gezisi

Himmetfakı Köyünden sonra heyet bir hayli eniş enip yokuş çıktıktan sonra küçük bir dereyi geçerek, düz bir vadide yıkık evli, kısa kavaklı çiftlik manzarası arz eden büyük bir köye gelirler.

Bu köy Çallı'dır. Kazım Akdeniz yine önce çocuklara dağıttığı üzüm ve leblebi ile onları sevindirir. Muhtarın bir yer ayarlayıp köylüleri toplaması ile Necip Erdem ve Kazım Akdeniz Çallı Köylülerine sağlık ve hükümetin siyasi görüşü üzerine konferans verirler.⁸⁶

Serpincik Köyü Gezisi

Çöken çiftliğinin karşısında dinlenen heyet, Kızılırmak sahilini takip ederek Serpincik Köyüne ulaşır.

⁸³ Aşkun, Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi III-Borozit", s.13.

⁸⁴ Vehbi Cem Aşkun, "Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi- Himmetfakı", *Dört Eylül*, Yıl 6, Sayı 23-39, II. Kanun 1941, s.3.

⁸⁵ Aşkun, "Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Himmetfakı", s. 4

⁸⁶ Vehbi Cem Aşkun, "Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Çallı", *Dört Eylül*, Yıl 7, Sayı 24-40, Şubat 1941, s.11.

Köyde şehir usulü evlerin oluşu köyün görüntüsünü değiştirmiştir.⁸⁷ Uzaktan Sivas'ın bir mahallesi gibi görünen bu köy kiremitli damları ile şehir görüntüsündedir.

Köyün muhtarı şehirli giysisi ve evindeki resim düzeni ile temizliği muntazamdır. Muhtar köylünün bir kısmının yazıda, bir kısmınınsa şehirde olduğunu, kendisinin söyleneni onlara iletteceğini söyler. Heyet söyleyeceklerini iletikten sonra çocuklar için üzüm ve leblebi bırakarak şehre döner.⁸⁸

Çelebiler Köyü Gezisi II

24 Eylül 1940 tarihinde saat 07.00 da Necip Erdem, Kazım Akdeniz ve Vehbi Cem Aşkun yola koyulurlar. Heyet köylüye yük olmamak için yiyeceklerini yanlarına alırlar. Amaçları nüfus sayımı, sağlık ve hükümeti siyasi görüşü hakkında köylüleri aydınlatmaktır.

Kesik köprüyü geçen heyet modern tip evleri ile küçük şehir manzarası arza eden çimento fabrikasının içinden geçerek çelebiler köyü yoluna devam eder. “Huykesen” çiftliğine ulaşır. Şirin bir mesire yeri olan çiftlik aynı zamanda bir ziyaretgâhtır. Buraya huysuzlar getirilir. Sinirliler için şifa aranmıştır.⁸⁹

Halkevi heyeti buradan hareketle Çelebilere ulaşır. Çelebiler köyünün her tarafı ağaçlarla kaplı kuş civıltıları ile bir bahar görünümündedir.

Muhtar heyeti karşılayıp köylüleri toplarken Kazım Akdeniz çocuklar için üzüm leblebi dağıtmaya başlar. Köylülerin verdiği bilgiye göre; köyde hastalık yoktur. Suyu ve havası temizdir. Çocuk hastalığı da yoktur.

Vehbi Cem Aşkun Âşık İsmail'i yanına alarak ondan Emrah'tan okumasını ister o da zevkle bu isteği yerine getirir. Heyet köylüye gereken konuşmayı yaptıktan sonra onların dertlerini dinler. Köylünün en büyük derdi ortakçılıktır. Köyleri şehre yakın olduğu için Sivaslılar burada mutasarrıftır.⁹⁰ Yani tarla şehirlinin köylü eker biçer şehirli yarısını alır gider.⁹¹

Kahkik Köyü Gezisi

⁸⁷ Vehbi Cem Aşkun, “Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Serpincik” *Dörtüylül*, Yıl 7, Sayı 24-40, Şubat 1941, s. 11.

⁸⁸ Aşkun, agm., s. 12.

⁸⁹ Vehbi Cem Aşkun, “Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Çelebiler” *Dörtüylül*, Yıl 7, Sayı 27-43, 31 Mayıs 1941, s.13.

⁹⁰ Aşkun, agm., s. 14.

⁹¹ “Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Çelebiler Köyü”, *Sivas Gazetesi*, Yıl 63, No2730, 26 Temmuz 1940; Aşkun, agm., s. 16.

Sosyal yardım kolunun tertip ve dil edebiyat tarih, müze temsil ve spor kollarının iştirakiyle gerçekleştirilen Kahkik köy gezisi sonrasında yapılan değerlendirme oldukça önemlidir.

Köylünün geneli sefalet içerisinde. Bunun sebebi ise cehalettir. Bu yüzden köylünün kalkındırılmasının yolu cehaleti ile mücadeledir. Bunu yapacakta elbette ki halkevleridir.

Sağlık yönünden acınacak durumda bulunan köylü bilgilendirilmeye muhtaçtır. Bu bağlamda seyyar sağlık memurları yolu ile sağlık taraması yapılması ve köy sandıkları kurularak iç düzeninin sağlanması gerekir.⁹²

Kahkik Köyü Gezisi II

Halkevi köy gezileri çerçevesinde Halkevi Sosyal Yardım Kolu Kahkik Köyü'ne giderek köylü ile yararlı temaslarda bulunmuştur. Geziye; Halkevi Başkanı Nüzhet Çubukçu, Sosyal Yardım Başkanı Dr. Sırrı Alıçlı, Temsil Kolu Başkanı Maarif Müdürü Fevzi Ertem, Kurslar Kolu Başkanı Lise Müdürü Ali, Müzeler Başkanı Muallim Mektebi Müdürü Şeref Erdoğan, Yayın Kurulu Başkanı Kazım Akdeniz, Dil Edebiyat Başkanı Orta Mektep Müdürü Behram Altay, Spor Kolu Başkanı Muzaffer Tunçalp katılmışlardır.⁹³ Geziye katılanlar köylülerin derdini dinledikten sonra köy meydanında köylülerle beraber milli oyunlar oynamışlar, Doğum ölüm konuları üzerine bilgi verildikten sonra çocuklara leblebi üzüm dağıtmıştır.⁹⁴

Ayrıca 650 nüfuslu Kahkik köyü köy meydanında sıhhi öğüt ve pratik bilgiler veren piyes gösteriminde bulunulmuştur. Piyeste köylülerin dertlerine çareler anlatıldığı için ciddi alaka görülmüştür.⁹⁵

Karaçayır Nahiyesi Gezisi

Karaçayır Nahiyesine yapılan köy gezisinde köylülerle sohbet edilmiştir. Ziraî durum, hükümetin son tedbirleri ve sağlık konusunda köylüye bilgi verilmiştir. Ayrıca köy ovaları gezilmiştir. Köylülerde Cumhuriyet hükümeti'nin uygulamalarından memnuniyetlerini ifade etmişlerdir.

⁹² Dr. Sırrı Alıçlı, "Halkevi Köy Gezisi Münasebetiyle", *Dörtüylül*, Yıl 7, Sayı 28-44, 31 Haziran 1941, s. 1.

⁹³ "Halkevi Köy Gezisine Başladı", *Sivas Gazetesi*, Yıl 64, №2823, 2.7.1941

⁹⁴ "Halkevi ve Gençlik Bisikletçilerinin Köy Gezileri", *Sivas Postası*, Sayı 45, 2 Temmuz 1941.

⁹⁵ "Halkevi Köy Gezisi Münasebetiyle", *Sivas Postası*, Sayı 45, 2 Temmuz 1941.

Çocuklara üzüm ve leblebi dağıtımı yapılmıştır. Ziraat mahsulleri hakkında hazırlanan broşürler dağıtılmıştır.⁹⁶

Kayadibi Nahiyesine Bağlı Köylere Gezi

Halkevleri Köycülük Kolu Kayadibi Nahiyesine bağlı köylere gezi düzenleyerek onlara çeşitli yardımlar yapmışlardır.

Heyet önce Hanlı Köyüne gelmiştir. Hanlı istasyonunda heyet köylüler tarafından büyük sevinç gösterileri ile karşılanmışlardır. Heyette bulunan Doktor köylüleri muayene ederek sağlık taramasından geçirmiştir. Yoksul çocuklardan sünnet olması gerekenler sünnet ettirilmişlerdir. Kütüphane kolu kitap ve neşriyat dağıtmıştır. Köy okulu öğrencileri ve köyde okuma yazma bilenler sınavı yapılmıştır. Doktor Basri Köy kadınlarına sağlık bilgileri vermiştir.

Ayrıca don, gömlek, buluz ve pantolondan oluşan kıyafet dağıtılmıştır. Bütün bu yorucu mesainin devamında ise halaylar çekilmiş “sin sin” oyunu oynanmıştır.

Öğlen saatlerinde atlarla kafil Güney Köyü’ne ulaşmıştır. Burada da ara vermeden faaliyetlerine başlayan kafil, köylüyü sağlık taramasından geçirerek hastalar için reçeteler hazırlanmıştır. Çongar Köyünden getirilen çocuklarla birlikte toplanan yoksul çocuklar sünnet ettirilmişlerdir. Kinin, aspirin, gazete ve kitap dağıtımı yapılmıştır. Çocuklara üzüm ve leblebi dağıtılmıştır. Don, gömlek, bluz ve pantolondan oluşan kıyafetler burada da dağıtılmıştır.

Ayrıca köylü ile bir kardaş gibi candan konuşulmuş, derterleri dinlenmiş bilgiler verilmiştir. Tüm bu çalışmaların sonunda Kayadibi Nahiyesi Köylerinden muayene edilenleri sayısı 300 civarında olup, Sünnet ettirilen çocukların başına bakımlarının yapılması için ilaç ve sünnetçi bırakılmıştır.⁹⁷

Sivas Halkevi Köycülük Şubesi’nin Diğer Faaliyetleri

1933 yılında; Halkevi verilen müsamerelere köylüleri davet etmiş, Cumhuriyet Bayramında davet ettiği 1500 köylüye ziyafet vermiş, irşatlarda bulunmuş, demokrasi hakkında iki konferans vermiş, 300 dinleyen bulunmuştur.⁹⁸

⁹⁶ “Halkevi Köy Gezisi”, *Sivas Postası*, Sayı 56, 6 Ağustos 1942.

⁹⁷ “Halkevi Köycüler Kolu İşbaşında”, *Sivas Gazetesi*, Yıl 57, № 2495, 1935.

⁹⁸ *Halkevlerinin 1933 Senesi F’RH*, s. 71.

1934 yılında; köylülerle sık sık temaslarda bulunmakta ve onların kültür seviyelerinin yükselmesine çalışmaktadırlar.⁹⁹

1935 yılında; Halkevlerinden 14 kişi 3 köye gezi yapmıştır.¹⁰⁰ İki köyde 15 çocuğu sünnet ettirerek giyecek vermiş, gezdiği köylerde gazete, kitap, şeker ve ilaç dağıtmıştır.¹⁰¹

Meslek	Yıl		
	1933 ¹⁰²	1934 ¹⁰³	1935 ¹⁰⁴
Avukat	1	1	6
Doktor			4
Öğretmen			22
Tecimen	15	15	6
İşçi	20	20	
Çiftçi	20	4	25
Güzel S.			
Sair	19	51	18
Bay	0	2	6
Bayan	75	79	76
Yekûn	75	81	86

Tablo 2. Sivas Halkevi Köycülük Şubesinin Mesleklere göre Dağılımı

1938 yılında Halkevi Gösteri Kolu adına Halkevi salonunda “Karagöz Gecesi” düzenlenmiştir. Geceye katılmaları için Köycüler Kolu tarafından köylerden köylüler getirilmiştir.¹⁰⁵

13 Şubat 1941 tarihinde saat 17.30’da toplanan köycülük kolu komite azaları komite seçimini yapmıştır. Köycülük Şubesi Reisliğine Ziraat Müdürü Bahtiyar

⁹⁹ *Halkevlerinin 1934 Senesi FRH*, s. 110.

¹⁰⁰ *Halkevlerinin 1935 Senesi FRH*, s. 238.

¹⁰¹ *Halkevlerinin 1935 Senesi FRH*, s. 103.

¹⁰² *Halkevlerinin 1933 Senesi FRH*, s.100-101.

¹⁰³ *Halkevlerinin 1934 Senesi FRH*, s.184-185.

¹⁰⁴ *Halkevlerinin 1935 Senesi FRH*, s.1184-185.

¹⁰⁵ “Köylülere Karagöz Gecesi”, *Sivas Postası*, Sayı 5, 25 Mart 1938.

Aydınoglu seçilmiştir. Ayrıca toplantıda yapılan faaliyetler değerlendirilerek beş günde bir toplanılarak yapılacak faaliyetleri organize etme kararı alınmıştır.¹⁰⁶

Halkevi salonunda Köycüler Kolu tarafından bir köylüler gecesi tertip edilmiştir. Civar köylerden gelen birçok köylülerimiz bu canlı geceye katılmışlardır. Sivas Valisi Nazmi Toker, Halkevi Reisi Etem Tanrıverdi, Belediye Reisi Adil Tarkan, Kültür Müdürü Cemal Gültekin'in de katılımıyla akşam yemeği yenmiştir.¹⁰⁷

Yüksek Ziraat Enstitüsü'nün doçentlerinden Nevzat Tüzdil 22 Nisan 1941 tarihinde saat 17.30'da halkevinde "Parazitler, Hayatıyet ve Parazitlerin İnsan ve Hayvanlara İntikal Şekilleri" başlıklı konferans vermiştir.¹⁰⁸

İstanbul Kızılay'ı ile işbirliği yapılarak Adis Köyü felaket zedelerine yardımda bulunulmuş, toprak bayramında ve diğer günlerde köylüye yararlı toplantılar yapılmıştır.¹⁰⁹

Sonuç

Cumhuriyetin ilân edilmesi ile birlikte Türk Milletinin birlik ve bütünlük içerisinde yaşamasını sağlamak, onun çağdaş medeniyetler seviyesine çıkarabilmek, her yönüyle donanımlı hâle getirmek için yaygın halk eğitimi kuruluşları vasıtasıyla halk bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. Bu kuruluşlar çerçevesinde Türk Ocakları 1912'den itibaren önemli işlevler üstlenmiştir. Mustafa Kemal Paşa Cumhuriyetin kazanımlarını halka yansıtması için bu kurumu destekleyerek çalışmalarına da katılmıştır. Ancak Türk Ocakları'nın bir müddet sonra, bu kazanımları halka yansıtmada yetersiz kalması ile birlikte 19 Şubat 1932'de Halkevleri kurulmuştur. Halkevleri kuruluşundan itibaren tamamıyla Türkiye'ye özgü bir kurum olmasına karşın, kuruluş aşamasında Avrupa'daki pek çok gençlik ve kültür dernekleri incelemeye tâbi tutulmuş, ayrıca Türk Ocakları'nın yalnızca binalarından ve insan gücünden değil aynı zamanda her alandaki birikiminden yararlanılmıştır. Halkevleri CHP'nin Altı Ok'u temsil eden ilkeleri üzerine kuruludur. Halkevleri tek parti iktidarı olarak CHP'nin Genel Yönetim Kurulu kararı ile açılmıştır. Halkevlerini yönetme ve denetleme yetkisi CHP İl İdare Kurullarına verilmiştir.

Sivas Halkevi ise 24 Şubat 1933 tarihinde kurulmuş, 7 halkevi, 79 halkodasına ulaşmış ve Dil, Edebiyat, Güzel Sanatlar, Temsil, Spor, Sosyal Yardım, Halk

¹⁰⁶ "Halkevi Köycülük Kolunda", *Sivas Gazetesi*, Yıl 64, №2794, 13.2.1941.

¹⁰⁷ "Halkevinde Köylüler Gecesi Çok Güzel Geçti", *Sivas Postası*, Sayı 7, 9 Nisan 1938.

¹⁰⁸ "Bugün Halkevinde", *Sivas Postası*, Sayı 5-21, 22 Nisan 1941.

¹⁰⁹ "Sivas Halkevi Bir Yıl İçerisinde Neler Yaptı?", *Ülkü Gazetesi*, 22 Şubat 1948.

Dershaneleri ve Kurslar, Kütüphane ve Yayın, Tarih ve Müzecilik, Köycülük şubeleri ile faaliyet göstermiştir. Bünyesindeki Köycülük şubesi en faal şubelerden biri olmuştur.

Halkevleri Çalışma Talimatnâmesinde belirtildiğine göre Türk köyünün millî ve tarihî vasıflarını bozmadan ele almak köycülük şubelerinin temel vazifelerinden birisi olarak tanımlanmıştır. Bu amaçla gerek kendi vasıta ve imkâmları ile *Türk İnkılâbı*'nın getirdiği yenilikleri geniş halk kitlesine yaymak, gerekse köyün sosyal bünyesinde bulunan millî değerlerini göz önünde tutarak gelişimine yardımcı olmak köycülük şubelerinin görevlerindendir. Sivas Halkevi Köycülük Şubesi de bu yönde faaliyetlerini yürütmüştür. Halkevi'nin Köycülük Şubesi'nin Sivas köylerine düzenlediği geziler bu noktada önemlidir. Bu gezilere mülki idare amirleri, doktorlar, öğretmenler, veterinerler, diş hekimleri, ziraatçılar katılarak alanları ile ilgili katkılar sağlamışlardır. Ayrıca bilim adamları konferansları ile köylüyü bilinçlendirmişlerdir. Şehre gelen köylü vatandaşların hükümetle olan işlerinin halledilmesi hususunda gerekli yardımlar yapılmıştır. Atatürk'ün "Köylü Millet'in efendisir" vecizesi esas alındığında, Halkevlerinin Köycülük şubeleri, bu noktada Sivas Halkevi'nin faaliyetleri, erken Cumhuriyet devrinin sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik kalkınma hedeflerinin "köyü" de merkez olarak tasarlandığı ve planlandığını gösteren bir tablo sunar.

Kaynaklar

- I. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları (1947). Ankara.
- XI-T. Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları (1948). Ankara.
- 1-3-932 Taribli ve 23 Numaralı Tammim.
- AKYÜZ, Kenan (1986). Türk Ocakları, *Belleten*, Cilt L, Sayı 196, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- ALBAYRAK, E. (1937). Köycülerin Şimkurek Köy Gezintileri, *Ortayayla*, Yıl 1, № 6-7, Temmuz-Ağustos.
- ALIÇLI, Sırrı (1941). Halkevi Köy Gezisi Münasebetiyle, *Dört Eylül*, Yıl 7, Sayı 28-44, 31 Haziran.
- AŞKUN, Vehbi Cem Aşkun (1939). Halk Edebiyatımızın Bugünkü Durumu, *Dört Eylül*, Yıl 4, Sayı 3-19, 1 Mayıs.
- AŞKUN, Vehbi Cem (1941). Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Himmetfaki, *Dört Eylül*, Yıl 6, Sayı 23-39, II. Kanun.
- AŞKUN, Vehbi Cem (1941). Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Çallı, *Dört Eylül*, Yıl 7, Sayı 24-40, Şubat.
- AŞKUN, Vehbi Cem (1941). Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Serpincik Dört Eylül, Yıl 7, Sayı 24-40, Şubat.

- AŞKUN, Vehbi Cem (1941). Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Çelebiler, *Dörtteylül*, Yıl 7, Sayı 27-43, 31 Mayıs.
- BALTACIOĞLU, İsmayıl Hakkı (1950). *Halkın Evi*, Ulus Basımevi, Ankara.
- CHF Halkevleri Talimatnâmesi (1932). Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara.
- CHF Halkevleri Talimatnâmesi (1933). Umumi İdare Heyeti Tarafından İhzar, Umumi Reislik Divanınca Kabul Edilmiştir, Yeni Mersin Matbaası, Mersin 19 Şubat.
- CHF Halkevleri Talimatnâmesi (1933). Madde: 57-61, Yeni Mersin Matbaası, Mersin 19 Şubat.
- CHF Halkevleri Öğrengeği (1938). Recep Ulusoglu Basımevi, Ankara.
- CHP 1939'da Halkevleri (1939). Recep Ulusoglu Basımevi (1939). Ankara.
- CHP Halkevleri ve Halkodaları 1940 (1941). Ankara.
- CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1940 Çalışmaları (1941). Ankara.
- CHP Halkevleri ve Halkodalarının 1942 Çalışmaları (1943). Ankara.
- CHP Halkevleri ve Halkodaları 1944 (1945). Ankara.
- CHP 1945 Halkevleri ve Halkodaları (1946). Ankara.
- ÇEÇEN, Anıl (2000). *Atatürk'ün Kültür Kurumları Halkevleri*, Cumhuriyet Kitapları, İstanbul.
- Dâbiliye Vekili ve CHP Genel sekreteri Şükrü Kaya'nın Halkevlerinin 6ncı yıl dönümü olan 20 Şubat 1938'de Ankara Halkevinde Verdiği Nutuk (1938). CHP Genel Sekreterliği, Ankara.
- DRANZ Faik (1937). "Çelebiler Köyünde", *Ortayayla*, Yıl 1, № 6-7, Temmuz-Ağustos.
- GÜZ, Nurettin (1995). *Tek Parti İdeolojisinin Yayın Organları Halkevleri Dergileri (1932-1950)*, Ankara.
- Reşit Galip Bey'in Nutku (1932). *Hâkimiyet-i Milliye*, 20 Şubat.
- Recep Bey'in Nutku (1933). *Hâkimiyet-i Milliye*, 20 Şubat. Cumhuriyet'in Onuncu Yıl Dönümü Ankara Halkevi, Ankara.
- Halkevlerinin 1933 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası (1934). Hâkimiyet-i Milliye Matbaası, Ankara.
- Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası (1935). Ulus Basımevi Ankara.
- Halkevlerinin 1935 Senesi Faaliyet Raporları Hülasası (1936). Ulus Basımevi, Ankara.
- Halkevleri İdare ve Teşkilat Talimatnâmesi (1940). Zerbamat Basımevi.
- İNAN, M. Rauf (1988). *Gazinin (Atatürk'ün) Halkçılık Ülküsü, Halkevleri ve Sonrası*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- KANSU, Ceyhan A. (1971). Çağdaş Uygarlık, *Atatürkçü Düşünce Üzerine Denemeler*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- KARAER, İbrahim (1990). Atatürk ve Türk Ocakları, *Türk Kültürü*, Sayı 332.
- Kuruluşlarının Yıldönümü Halkevleri (1932-1951-1963) (1963). İstanbul.
- Necip Ali Küçüka'nın Söylevleri (1942). *Söylevler 1932-1942*, Ankara.
- Ortayayla* (1937). Yıl 1, №6-7, Temmuz-Ağustos.
- Ortayayla* (1937). Yıl 2, №7-8, 1 Teşrin.

- ÖLÇEN, Ali Nejat (2001). *Halkevleri*, Ankara.
- ÖLÇEN, Ali Nejat (1988). *Halkevlerinin Yokedilişi*, Ankara.
- Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Aydoğmuş (1940). *Sivas Gazetesi*, Yıl 63, No2755, 22. I. Teşrin.
- Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi III-Borozit- (1940). *Sivas Gazetesi*, Yıl 63 , No 2754, 5, II. Teşrin.
- Sivas Köylerinde Bir Halkevi Gezisi Çelebiler Köyü (1940). *Sivas Gazetesi*, Yıl 63, No 2730, 26 Temmuz.
- Nüfus İşinde Fakir ve Yoksul Halkın Hizmeti ve Ekonomik Durum (1938). *Sivas Postası*, Sayı 5, 25 Mart.
- Köylülere Karagöz Gecesi (1938). *Sivas Postası*, Sayı 5, 25 Mart.
- Halkevinde Köylüler Gecesi Çok Güzel Geçti (1938). *Sivas Postası*, Sayı 7, 9 Nisan.
- Bugün Halkevinde (1941). *Sivas Postası*, Sayı 5-21, 22 Nisan.
- Halkevi ve Gençlik Bisikletçilerinin Köy Gezileri (1941). *Sivas Postası*, Sayı 45, 2 Temmuz.
- Halkevi Köy Gezisi Münasebetiyle (1941). *Sivas Postası*, Sayı 45, 2 Temmuz.
- Halkevi Köy Gezisi (1942). *Sivas Postası*, Sayı 56, 6 Ağustos.
- Sivas Halkevi Bir Yıl İçerisinde Neler Yaptı? (1948). *Ülkü Gazetesi*, 22 Şubat.
- ŞİMŞEK, Sefa (2002). *Bir İdeolojik Seferberlik Deneyimi Halkevleri, 1932-1951*, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- TOKSOY, Nurcan (2007). *Halkevleri*, Orion Yayınları, Ankara.
- Türk Ocakının Nizamname-i Esas ve Dâbîliyesi*, İstanbul 1328 (1928). Türk Ocakları 1927 Senesi Kurultayı Zabıtları, Ankara.
- YEŞİLKAYA, Neşe Gurallar (1999). *Halkevleri: İdeoloji ve Mimarlık*, İletişim Yayınları, İstanbul.